

1. Formæli

Seinnu árinum hevur mangan verið borið upp á mál í Skógfriðingarnevndini, at ynskiligt hevði verið við eini bókligari frásøgn um arbeiðið við royndunum at gróðurseta trø og runnar her í Føroyum. Á norðurlenskum fundi fyri træplantufrøðingar í 1985 varð eisini víst á tørvin eftir bókligum tilfari um føroysku royndirnar.

Tá tað somuleiðis í 1985 vóru liðin 100 ár síðan fyrstu royndina at gróðurseta eina víðarlund í Føroyum, gjørði Skógfriðingarnevndin av at skipa fyri útgávu av einum bóklingi um hesi evni. Avtala varð gjørd við Føroya Fróðskaparfelag at geva bókina út sum *Supplementum* til Fróðskaparrit.

Andrias Højgaard, formaður Skógfriðingarnevndarinnar, Jóhannes Jóhansen, Náttúrugripasavnið og Søren Ødum, Arboretet í Hørsholm, tóku á seg ritstjórnararbeiðið. Tað eydnaðist at fáa tilfar frá rithøvundum úr Føroyum og flestu grannalondum okkara. Fíggjarliga gjørdist bókarútgávan møgulig, peningagávu frá Føroya Sparikassa at takka.

Flest av okkum vita, at eingi trø vaksa natúrliga í Føroyum. Kortini kenna vit til skógarvøkstur her í fyrndini; leivdirnar av hesum er kolið, vit kunnu bróta úr jørðini. Somuleiðis vita vit, atbyggjarnar vóru kjarrvaksnar í stórum pørtum av láglendinum undan landnáminum. Nógva hava ivaleyst eisini lisið søgnina um Ólav Halga og boð hansara um, at tað, ið áður vendi upp í Føroyum, skuldi venda niður, og tað, ið vendi niður, venda upp. Soleiðis, sigur søgnin, skuldi skógurin í Føroyum hvørva.

Í fleiri søgukeldum verður nevnt, at fólk hava roynt at fáa trø og runnar at vaksa her á landi. Fyrstu væleydnaðu royndirnar við træplanting í urtagørðum komu tó ikki fyrr enn í seinnu helvt av 19. øld. Í 1880-árunum mentist eisini hugsanin um størri samhangandi øki plantað við trøum – víðarlundir. Ikki fyrr enn fyrst í hesi øldini kom tó rættulig gongd á. Hetta kunnu vit takka monnum sum Djóna í Geil og Tróndi Hansen fyri, báðir havnarmenn við stórum áhuga fyri træplanting. Somuleiðis er at nevna dygdararbeiðið, ið skógarfrøðingurin C. E. Flensborg frá Det Danske Hedeselskab gjørdi fyri træplantingararbeiðið í Føroyum. Tróndur Hansen var fyrsti føroyingur, ið arbeiðið burturav við víðarlundunum. Næsti føroyingur var Hans Debes. Alla tíðina, heilt fram til aftan á seinna heimsbardaga, var víðarlundartiltakið undir leiðslu Flensborgs.

Sum tíðin leið, kom ein Skógfriðingarnevnd (Færøernes Plantageudvalg), ið skuldi fyriskipa plantingararbeiðið og seinni, í 1952, varð arbeiðið skipað sambært løgtingslóg um víðarlundir. Alla tíðina plantað hevur verið í víðarlundunum, hevur arbeiðið verið fíggjað úr Føroyum, fyrst og fremst av Føroya lögtingi. Av føroysku

kommununum hevur serliga Tórshavnar kommuna víst málinum stóran áhuga og vælvild. Í 1968 eydnaðist Skógfriðingarnevndini at fáa figging til eitt fast skipað starv sum skógfúti, og tók Leivur Trónd Hansen við hesum starvi tá. Um hetta mundið vóru E. A. Bjørk, H. J. Jacobsen (Heðin Brú) og Kjartan Mohr, allir sera áhugaðir fyri træplantingararbeiðnum, limir í Skógfriðingarnevndini. Síðan 1976 hava Føroyar verið sjálvstøðugur luttakari í norðurlenskum samstarvi um royndararbeiði við trøum og runnum gjøgnum limaskap í Nordisk Arboretudvalg. Samstarvið hevur verið serliga gott við Arboretet í Hørsholm, ið er partur av danska Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Í 1987 samtykti Føroya landsstýri, eftir áheitan frá Skógfriðingarnevndini, at arbeiðið við viðarlundunum í Føroyum framvegis verður fyriskipað av stovninum Skógrøkt Landsins undir leiðslu av einum landskógarvørði og við eftirliti av Skógfriðingarnevndini.

Tá henda bókin fór til prentingar, hevði Skógfriðingarnevndin hesar limir: Andrias Højgaard, formaður, Árni Olsen, skrivari, Ejler Djurhuus, Poul Michelsen og Niels Petur Nolsøe. Landskógarvørður er Tróndur G. Leivsson, forstkandidatur.

Tað er vón okkara, at bókin kann vera við til at nøra um áhugan fyri træplantingini í Føroyum, bæði í viðarlundum og urtagørðum, og somuleiðis vera til nyttu hjá okkara samstarvsfeløgum uttanlands.

Skógfriðingarnevndin

Rektarin á Føroya Læraraskúla Andrias Højgaard, landsstýrisvaldur limur í Skógfriðingarnevndini frá 1975 til hann 17. september 1988 doyði, 64 ára gamal, var alla tíðina formaður hennara.

Fyri skógfriðingarnevndina er missurin sárur. Verkliga var hann alla vegir dyggur, ikki minst í sambondunum út um oyggjarnar. Hugsjónarliga var hann eitt undangongufólk.

Upphavliga ritaði hann formælið til hesa bókina.

1. Foreword

The Forestry Commission of the Faroe Islands has for some years expressed its wishes for a publication dealing with the planting efforts carried out till now in the islands. At a Nordic meeting in 1985, dendrologists and foresters also did encourage initiatives for such a survey of the planting experiments.

As 1985 marked the 100-years anniversary of the first effort of establishing a plantation at Tórshavn, the Forestry Commission decided to publish a book in cooperation with the Fróðskaparfelag as a supplementum of *Annales Societatis Scientiarum Færoensis*.

Andrias Højgaard (chairman of the Commission), Jóhannes Jóhansen (curator of Faroese Museum of Natural History), and Søren Ødum (dendrologist at the Arboretum in Hørsholm) took responsibility for the editorial work. Thanks to contributions from authors from the Faroe Islands and neighbouring countries and to economic support from Føroya Sparikassi the present book could be printed.

It is a well known fact that no native species of trees grow in the Faroe Islands today. During the Tertiary, forest vegetation established in a period between volcanic eruptions, and is now represented as coal deposits, still being used as fuel. Prior to the Landnam the lower altitudes of the islands were clad in scrub of willow and juniper. Many may have read the legend about King Ólav the Saint, who ordered that everything in the Faroe Islands, which was upright, should be turned down and opposite, and that the woods for that reason disappeared from the islands.

From historical sources it is known that people since the 17th century from time to time have tried to plant trees and shrubs in the islands. But it was not until the middle of the 19th century that tree-planting efforts in some gardens really succeeded. This led to the interest in the establishment of a plantation, which after unsuccessful attempts in the 1880'ies became a reality in the beginning of this century. Pioneers were men from Tórshavn, not least Djóni í Geil and Tróndur Hansen, who for long had paid interest in gardening and tree-planting. We shall also mention the great work the Danish forester C.E. Flensborg from the Danish Heath Society did for tree-planting in the Faroe Islands. Tróndur Hansen was the first Faroese who worked full time with tree-planting. The next Faroese was Hans Debes. All the time from his first visit 1902 and to the time after the World War II Flensborg was in charge of the work.

Gradually developed what should become the Forestry Commission with responsibility for old and new plantations and with duties confirmed in an act of 1952 by the Løgting. All work in the plantations has since the beginning been financed by

local Faroese sources, particularly through the Løgting. Also the municipalities around in the islands have paid interest in the establishment of plantations, especially Tórshavn to be mentioned. In 1968 the Forestry Commission obtained the appropriation to appoint a forest ranger of the plantations. Leivur Trónd Hansen was appointed and worked here until he retired in 1987. In the 1960'ies among others E.A. Bjørk, H.J. Jacobsen (Heðin Brú), and Kjartan Mohr, all devoted to the tree-planting issue, were members of the Forestry Commission. Since 1976 the Faroe Islands have been represented in the Nordic Arboretum Committee and within this organization contributed with the testing of material of trees and shrubs collected in the wild. There has particularly been a close cooperation with the Arboretum in Hørsholm. In 1987 the Faroese government (Landsstýrið) decided, on the basis of a recommendation from the Forestry Commission, that the work with establishing and maintaining plantations should be under the aegis of a public institution, named Forestry Service of the Faroe Islands directed by a Chief Conservator of Forests and with the Forestry Commission with the responsibility to the political authorities.

At the time preparing this book, the Forestry Commission was constituted by the following members: Andrias Højgaard (chairman), Árni Olsen (secretary), Ejler Djurhuus, Poul Michelsen, and Niels Petur Nolsø. Chief Conservator of Forests is Tróndur G. Leivsson, graduated in forestry.

It is our hope that this book will contribute to an increasing interest in tree-planting in the Faroe Islands, both for afforestation and gardening, and additionally be of interest to collaborators and colleagues abroad.

Forestry Commission

Andrias Højgaard, headmaster on the Teachers' College died 17. September 1988, 64 years old. He was elected member of the Forestry Commission by the Faroese Government from 1975 and was chairman of the Commission all the time. Andrias was a man of idealistic ambitions; he was keen and efficient not least with regard to the connections to other countries. For the Forestry Commission his premature death is a sad loss.

Originally he wrote the foreword to this book.